

رابطه باورهای دینی نیروهای مسلح و مقابله با اهداف جنگ نرم از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

DOR: 20.1001.1.17358671.1399.19.69.5.4

مهدی بیگدلو^۱

چکیده:

جنگ نرم در کلام رهبری یکی از مفاهیم پراهمیت بوده و ایشان هدف این روش جنگ غرب را ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌ها، انهدام سنگرهای معنوی، تبدیل نقاط قوت به نقاط ضعف و تبدیل فرصت‌ها به تهدیدات برشمرده‌اند؛ به عبارتی دستیابی به این اهداف می‌تواند نشان‌دهنده اثرگذاری جنگ نرم باشد و در صورتی که این جنگ جامعه نظامی کشور به‌عنوان حافظان امنیت سخت را هدف قرار دهد طبیعتاً آثار شدیدتری بر کشور تحمیل خواهد کرد. این مقاله برای پاسخ به چگونگی رابطه ابعاد مختلف باورهای دینی نیروهای مسلح و مقابله با اهداف جنگ نرم در چارچوب نظری فرمایشات مقام معظم رهبری از نظرات استادان دانشگاه‌های آجا به روش پیمایشی بهره گرفته و پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون آماری اسپیرمن به این نتیجه دست‌یافته است که بین روحیه شهادت‌طلبی، تبعیت از ولایت فقیه و اسلام ناب و مقابله با اهداف جنگ نرم به احتمال بیش از ۹۹ درصد رابطه خیلی قوی وجود دارد و در نتیجه می‌توان با تقویت ابعاد باورهای دینی مقابله با جنگ نرم را تسهیل نمود.

واژگان کلیدی: باور دینی، جنگ نرم، شهادت‌طلبی، اسلام ناب، ولایت فقیه

مقدمه

افزایش هزینه‌های جنگ با ج.ا.ایران ناشی از تقویت قوای نیروهای مسلح و همچنین انسجام داخلی بین مردم و نیروهای مسلح در مقابله با دشمن خارجی رویه غرب در مقابله با نظام اسلامی را تغییر داده و از جنگ فیزیکی به جنگ نرم سوق داد که در آن مطابق نظر بسیاری از صاحب‌نظران اولین و اساسی‌ترین بُعد، بعد فرهنگی و به‌طور خاص حوزه اعتقادات و افکار پایه‌ای و جهان‌بینی جامعه هدف است (رشیدپور، اسماعیلی و گلناری عباسی، ۱۳۹۴: ۷۹). در این شکل جنگ، دیگر سخت‌افزار و ادوات نظامی مدنظر قرار ندارد بلکه ظرفیت معنوی مردم به‌عنوان ارزشمندترین سرمایه کشور هدف قرار می‌گیرند تا با ایجاد ناامیدی و ناتوانی در بین مردم با هزینه کمتری عرصه را به دشمن واگذارند.

به‌واسطه اهمیت موضوع مطالعات متعددی در این خصوص صورت گرفته است؛ از نظر مرادی (۱۳۸۸) این فنون آزادانه توسط افراد تحریک‌کننده برای حمله به ایمان دینی مورد استفاده قرار می‌گیرد. محمد نائینی (۱۳۸۹) تلاش کرده به‌منظور رسیدن به درکی درست از مقوله جنگ نرم غرب، چیستی، ابعاد و ویژگی‌های آن را بررسی کند. متقی (۱۳۸۹) جنگ نرم را یکی از الگوهای براندازی کم‌شدت محسوب می‌کند که آمریکایی‌ها آن را در قالب ادبیات دموکراتیک به کار گرفته‌اند. این الگو از راه دیپلماسی عمومی مورد توجه واقع شده و زمینه‌های تأثیرگذاری بر ساختار سیاسی را به‌وسیله تبلیغات، رسانه، جنبش‌های اجتماعی و گفتمان دموکراتیک فراهم می‌سازد. آقاجانی و عسگری (۱۳۹۰) با اشاره به اینکه جنگ نرم پیش از عرصه عمل در اذهان و افکار رهبران شکل می‌گیرد و برآیند اندیشه‌ها و تصمیم‌ها در قالب راهبردها تجلی می‌یابد، جنگ نرم را یکی از گزینه‌های فلج‌سازی راهبردی می‌دانند که با توجه به کارکردهای بنیادین آن در حال تبدیل شدن به رهنامه غرب به‌ویژه امریکا است.

جلال پور، پای فرد و فلاح (بهار و تابستان ۱۳۹۵) اهداف جنگ نرم را مرجع‌سازی، جایگزینی فرهنگ دنیایی به جای فرهنگ‌های ملی، رواج مادی‌گرایی، بازتعریف روابط اجتماعی و خواسته‌های شهروندان، تردیدافکنی در کارایی نظام‌های سیاسی و... برشمرده‌اند. ماه‌پیشانیان (۱۳۹۰) استحاله، براندازی و بی‌ثباتی را از اهداف اصلی جنگ نرم برمی‌شمارد که دشمنان و طراحان این جنگ می‌کوشند با ابزار رسانه‌ای و تبلیغاتی به آن دست یابند. حسینی (۱۳۸۹) معتقد است مقابله با جنگ نرم و مدیریت موفق آن پیش از هر چیز نیازمند شناخت ویژگی‌های منحصربه‌فردی است که آن را به پارادایم امنیتی جدیدی تبدیل ساخته است که این ویژگی‌ها عبارتند از جامعه‌محوری سیاسی، امنیتی، پیچیده و چندبعدی بودن و نیاز به حداکثر پنهان‌کاری و عادی‌سازی. از نظر احمدزاده کرمانی (۱۳۸۸) با توجه به نحوه آرایش پیچیده نظام سلطه سرمایه‌داری باید نظام ج.ا.ایران واکنش هوشمندانه‌تری اتخاذ کند و با توجه به راهبرد جنگ نرم نقاط آسیب احتمالی در حوزه جنگ نرم در زمینه‌های مدیریتی، اقتصادی و

هنری به‌طور جدی بررسی و تدابیر و تمهیدات لازم تدوین شود.

از نظر آزادی‌خواه (۱۳۸۸) برای خنثی‌سازی جنگ نرم هم باید افکار عمومی و هم نخبگان تأثیرگذار بر شکل‌گیری افکار عمومی مدنظر قرار داده شوند. از نظر فتحعلی‌زاده (۱۳۹۰) هرچه اهتمام و عمق‌بخشی به ولایت فقیه، به‌عنوان رکن اساسی انقلاب، بیشتر شود انقلاب اسلامی و نظام برآمده از آن استحکام بیشتری یافته و تهدیدات را خنثی و چشم‌انداز آینده را روشن‌تر می‌سازد. رشیدپور، اسماعیلی و گلناری عباسی (۱۳۹۴) برخی از شیوه‌های مقابله با جنگ نرم را بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم شامل روشن‌گری، گفتگو، دعوت به ایمان، استدلال، پاسخ دادن، هشدار، نخی کردن، سرزنش، ایجاد ترس، اتمام حجت، مبارزه‌طلبی، بیم دادن و مجازات (برخورد قهری) می‌دانند.

لطیفی‌مهر، میراسماعیلی و حسینی دانا (۱۳۹۳) به رابطه معناداری بین نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی و جنگ نرم علیه کشورمان دست‌یافته‌اند که در مقابله با این تهدید کشورمان دارای ضعف نیز هست. ظریف‌منش، تولایی و مقیسه (۱۳۹۲) مقابله با جنگ نرم را نیازمند حضور همه نهادها یا سازمان‌های مرتبط و کلیدی کشور در ساختاری راهبردی برای ایجاد سامانه رصد صحنه جنگ نرم و مدیریت راهبردی آن و هدایت و هماهنگی عملیات مقابله با جنگ نرم دانسته‌اند. شاهین (۱۳۹۶) رابطه مثبت و معنی‌داری بین شرکت در دوره آموزش در زمینه جنگ نرم و دیدگاه کلی استادان نسبت به امکان نقش‌آفرینی بسیج اساتید در مقابله با جنگ نرم به دست آورده است.

اما در هیچ‌یک از تحقیقات باورهای دینی نیروهای مسلح شامل اعتقاد به اسلام ناب و تلاش برای حفظ نظام اسلامی، تبعیت محض از ولایت فقیه به‌عنوان فرماندهی معظم کل قوا و نایب امام زمان (عج) و برتری روحیه شهادت‌طلبی و ازجان‌گذشتگی برای رسیدن به هدف‌های عالی معنوی که در دوره دفاع مقدس بسیاری از خلأهای سخت‌افزاری را برطرف نموده و چه‌بسا از مهم‌ترین عوامل برتری روانی رزمندگان در نبرد علیه دشمن بوده مورد توجه قرار نگرفته است، ازاین‌رو این تحقیق که از نظر هدف تحقیقی کاربردی است به روش همبستگی به بررسی رابطه باورهای دینی نیروهای مسلح و مقابله با اهداف جنگ نرم می‌پردازد. در این زمینه از نظرات استادان دانشگاه‌های آجا به شکل پیمایشی بهره گرفته شده است تا با پاسخ به پرسشنامه ۲۸ سؤالی محقق ساخته در چارچوب نظری فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) فرض تحقیق را آزمون نمایند.

چراکه استادان دانشگاه‌های نیروهای مسلح و به‌ویژه ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌واسطه آشنایی نظری و عملی با صحنه جنگ سخت در دفاع مقدس و نقش باورهای دینی در پیشبرد آن و همچنین فرماندهی مقابله با جنگ نرم گنجینه مناسبی برای شناخت چگونگی رابطه ظرفیت‌های معنوی و مقابله اعتقادی با جنگ نرم علیه نیروهای مسلح ضروری به نظر می‌رسند.

مفاهیم و مبانی نظری

امنیت و تهدید

امنیت^۱ از نظر لغوی به معنی ایمن بودن، ایمن شدن و در امان بودن است. امنیت ملی برای یک کشور به مفهوم وجود شرایطی است که آن را در مقابل تهدیدات داخلی، خارجی، حوادث طبیعی، مفاسد و آفات اجتماعی محفوظ نگه می‌دارد و از مؤلفه‌های متعددی برخوردار است و از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به امنیت نظامی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی اشاره نمود که هرگاه هر یک از این مؤلفه‌ها و وجوه را خطری تهدید نماید درواقع امنیت ملی تهدید شده است؛ زیرا امنیت، کلیتی جدایی‌ناپذیر است (تهامی، ۱۳۷۶: ۴۴).

در عرصه سیاست و روابط بین‌الملل، تهدید^۲ هرگونه قصد و نیت حادثه و اقداماتی است که ثبات سیاسی و اقتصادی، منافع حیاتی و امنیت ملی یک کشور را در معرض خطر جدی قرار دهد (اکبری، ۱۳۸۵: ۸) و دو بعد سخت‌افزارانه و نرم‌افزارانه دارد؛ در تهدید نرم‌افزارانه اگرچه ابعاد سخت‌افزارانه تهدید نفی نمی‌گردد، اما این اصل مورد توجه قرار می‌گیرد که انحصار تهدید در ابعاد سخت‌افزارانه آن صحیح نیست. به عبارت دیگر تهدید ابعاد ذهنی و روان‌شناختی نیز دارد.

در رابطه با شناخت تهدیدات، لازم است اطلاعات دقیق و گسترده‌ای از امکانات و مقدرات مختلف کشورها به همراه نوع تهدیدات در ابعاد مختلف شامل انواع هواپیماها، بمب‌ها، موشک‌ها، رادارها و تجهیزات شناسایی و جاسوسی، دقت عمل آن‌ها، قدرت آن‌ها و چگونگی به کارگیری و هدایت و ناوبری و نحوه انفجار و اثرات تخریب آن‌ها به دست آید تا بتوان راه مقابله با آن‌ها را پیدا نمود. به منظور دستیابی به این اهداف لازم است موارد زیر به دقت مورد مطالعه قرار گیرد تا ضمن شناخت اهمیت آن‌ها، ماهیت و سازوکار هرکدام به تفکیک مشخص گردد:

-دشمن‌شناسی

-انواع تهدیدات و تسلیحات و تجهیزات مرتبط با آن‌ها

-نحوه عمل و شناخت عمومی اثرات جنگ‌افزارهای تهاجمی (حسنی، ۱۳۸۷: ۲۳).

اما این مؤلفه‌ها در تهدید نرم قدری متفاوت است؛ هرچند دشمن در تهدید نرم تغییر چندانی نیافته اما تلقی از تهدید کلاً تغییر یافته و شاهد طرح ایده‌ای جدید هستیم که در آن «ذهنیت» اصالت یافته و «جوهره تهدید» را شکل می‌دهد. ذهنیت در این رویکرد «اصالت» دارد و فراتر از یک «بعد» برای تهدید ایفای نقش می‌نماید (افتخاری، ۱۳۸۵: ۹۹-۹۷).

در تهدید نرم از ابزار فرهنگی با هدف تأثیرگذاری بر ذهن‌ها و باورها استفاده می‌شود. تهدید نرم را می‌توان مجموعه‌ای از اقداماتی دانست که موجب تغییر و دگرگونی در هویت فرهنگی و الگوهای رفتاری

1. Security

2. Threat

مورد قبول یک نظام سیاسی می‌شود. در تهدید نرم عامل تهدید بدون منازعه فیزیکی و استفاده از نیروی نظامی و لشکرکشی و به راه انداختن جنگ تلاش می‌کند تا خواست و اراده خود را به طرف مقابل تحمیل و آن را به رفتار مطلوب مورد نظر خود وادارد (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۴۳-۴۴). نماد تهدید نرم علیه ج.ا.ایران جنگ نرم است.

جنگ نرم

پوراحدى راه‌های مختلفی را برای نیل به اهداف سیاست خارج برمی‌شمرد؛ اول استفاده از تهدید به اعمال قدرت و زور، دوم تطمیع کردن و سوم جذب کردن و همکاری به نحوی که آنچه را می‌خواهید انجام دهند (پوراحدى، ۱۳۸۹: ۵۳). در این میان اعمال قدرت و زور به‌عنوان ابتدایی‌ترین روش، جنگ نام گرفته است.

امانوئل کانت^۱ معتقد بود صلح در میان انسان‌ها یک حالت طبیعی نیست، بلکه آنچه طبیعی و فطری است، منازعه و جنگ است، امیلیانف^۲ نیز می‌گوید: «به نظر می‌رسد حالت جنگ برای بشر عادی‌تر از حالت صلح است؛ زیرا بشر از ۳۴۰۰ سال تاریخ خود، تنها ۲۰۴ سال را در صلح گذرانیده است». (ولدانی و طباطبایی، ۱۳۸۸: ۳۹) هرچند این نگاه بسیار بدبینانه است و نمی‌توان حوادث تاریخی را به‌طور کامل به فطرت انسان‌ها ارتباط داد؛ ولی وقوع جنگ‌های فراوان در طول تاریخ باعث شده که جنگ و درگیری یکی از مسائل انسان‌ها باشد. این شکل اعمال قدرت در طی زمان تغییر شکل یافته و اگر زمانی بیشتر سخت‌افزارانه یا سخت بوده است هم‌اکنون وجه نرم‌افزاری بیشتری یافته است.

جنگ نرم^۳ در برابر جنگ سخت^۴ درواقع هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای است که جامعه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش، رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد و در حقیقت شکل دوم و سوم از راه‌های نیل به اهداف سیاست خارجی و تأمین منافع ملی را بازتاب می‌کند. وصف نرم برای جنگ هنگامی موضوعیت می‌یابد که اهداف و ابزار نیل به آن‌ها دستخوش تحول شده و بازیگر عامل در پی تغییر در بینش‌ها، هنجارها و ارزش‌های بازیگر هدف با استفاده از ابزارهای ارتباطی برآید؛ بنابراین جنگ نرم از جنگ سخت حداقل در هدف و ابزار متمایز است (بشیر، تابستان ۱۳۹۴: ۴۳) اما این شکل تهاجم چگونه باعث تزلزل در ارکان نظام‌های سیاسی خواهد شد؟

هر نظام سیاسی اصول و مبانی دارد که اگر این اصول تغییر کنند، آن نظام به نظام دیگری تبدیل خواهد شد و دیگر عنوان اولیه برای آن مصداق نخواهد داشت (مرادیان، ۱۳۸۵: ۹۳). ازجمله این اصول می‌توان به فرهنگ، ایدئولوژی، هویت ملی و... اشاره نمود. داشتن یک فرهنگ روشن و قدرتمند که همه افراد جامعه به آن معتقد باشند یکی از راه‌هایی است که موجب اجتناب از ناهماهنگی و تعارض در جامعه می‌شود (مرادیان، ۱۳۸۵: ۸۱). جنگ نرم در پی از پای درآوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا

1. Immanuel Kant

2. Emelyanov

3. soft ware

4. hard ware

حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کرده و با مباران خبری و تبلیغاتی، نظام سیاسی- اجتماعی حاکم را متزلزل و بی‌ثبات نماید (ماه‌پیشانیان، ۱۳۸۹: ۹۰). این نبرد در حوزه اراده‌ها، افکار و ارزش‌هاست که در پرتو آن دشمن تلاش دارد تا پایه‌ها و ستون‌های ارزشی و اعتقادی را که شالوده فکری، رفتاری و ساختاری فردی، گروهی و همگانی را تشکیل می‌دهند به تسخیر درآورده و به نفع خود دگرگون یا دست‌کاری کند (غلامرضایی، تابستان ۱۳۹۴: ۹۶).

جنگ نرم در فرهنگ سیاسی به معنای فروپاشی از درون و در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای است که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه گرفته و با هدف گرفتن فکر و اندیشه ملت‌ها نقش مهمی در سست کردن حلقه‌های فکری و فرهنگی جوامع ایفا می‌کند و بدون درگیری نظامی رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد (سواری، بهار و تابستان ۱۳۹۶: ۹). مقام معظم رهبری در صفحه ۱۰۹ کتاب حدیث ولایت جلد هفتم به زیبایی به تهدید ایدئولوژی اسلامی اشاره کرده‌اند: «تهدید علیه اسلامی نگاه‌داشتن انقلاب از جمله تهدیدات دائمی است که با استفاده از شیوه‌های مختلف مانند استحاله کردن و یا حذف فیزیکی عملی می‌گردد» (گروه مطالعاتی دانشکده امنیت ملی، ۱۳۸۸: ۷۲). در کنار این اصول کشوری که نتواند هویت ملی مؤثری را سازمان‌دهی نماید، در برابر تهدیدات خارجی و موج‌های گریز از مرکز داخلی با چالش‌های جدی روبه‌رو می‌شود (سلیمانی پورلک، ۱۳۸۶: ۱۷) که یکی از راه‌های تأثیرگذاری بر موج‌های داخلی در جنگ نرم بهره‌گیری از جنگ ادراکی است. این نوع جنگ عملیاتی است که به‌منظور تأثیرگذاری بر عقاید و رفتار مردم از رسانه‌های در دسترس آن‌ها سوءاستفاده می‌کنند. جنگ ادراکی هدفی مشابه عملیات روانی دارد اما حوزه عمل آن از حوزه عمل عملیات روانی گسترده‌تر است. در عملیات روانی کشور یا گروهی برای اثرگذاری و نفوذ بر عقاید و رفتار دولت‌ها و شهروندان در جهت مطلوب خود به پشتیبانی زمینه‌ها و ابزارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی مجموعه اقدامات تبلیغی- روانی اجرا می‌کنند (ابراهیمی، بای و صدوقی، ۱۳۸۶: ۲۲) اما هدف جنگ ادراکی این است که ارزش‌ها، ادراکات و اهداف ملی را دست‌کاری کنند (عبدالله خانی، ۱۳۸۶: ۱۳۳). برای مقابله با جنگ ادراکی یکی از راه‌ها شناخت دشمن است و دشمن را زمانی می‌توان به‌طور دقیق و مورد قبول شناخت که بتوان تمام امکانات، مقدرات، نحوه عملکرد و مهارت کارکنان، نوع تاکتیک و تکنیک و انواع تجهیزاتی که در جنگ استفاده می‌کند را مورد بررسی قرار داده و راهکارهای مناسب را برای حمله یا دفاع پیش‌بینی و به اجرا درآورد (حسینی، ۱۳۸۷: ۲۳).

اهداف و تاکتیک جنگ نرم به‌روشنی توسط مقام عظمای ولایت در قالب چند هدف تبیین شده است. ایشان، ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌ها، انهدام سنگره‌های معنوی، تبدیل نقاط قوت به نقاط ضعف و تبدیل فرصت‌ها به تهدیدات را اهداف غرب از جنگ نرم علیه ج.ا.ایران نام می‌برند. از آنجایی که از حیث

تحلیلی راهبردهای نرم‌افزارانه پیوسته بر سخت‌افزارانه برتری داشته و نمی‌توان با ابزارهای سخت‌افزارانه با فعالیت‌های نرم‌افزارانه مقابله نمود (شیروانی، ۱۳۸۹: ۲۳) یکی از مهم‌ترین ابزارهای مقابله نرم‌افزارانه تکیه بر باورهای دینی است تا با توجه به لایه‌های جنگ نرم دشمن همچون جریحه‌دار نمودن احساسات، عواطف، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای مهم جامعه از طریق مدیریت بر ادراکات، احساسات و باورسازی در مقابل باورسوزی دشمن بر جنگ نرم فائق آمد (شمولی، رشید حفظ‌آباد و یعقوبی، ۱۳۹۴: ۱۴۷).

باور دینی

باور مجموعه‌ای از توانایی‌های ذهنی تعریف شده است. یک توانایی از هر نوع که باشد، ویژگی خاصی را توصیف می‌کند که فرد قادر است با موفقیت، تکلیفی را که دشوار توصیف شده (نظیر به دست آوردن نتیجه مطلوب و خاص) انجام دهد (مایر و همکاران، ۲۰۰۰: ۴۳).

دین هم جزء نهاد بشر است یعنی جزء خواسته‌های فطری و عاطفی بشر است و از نظر تأمین نیازها و خواسته‌های بشری مقامی دارد که جانشین ندارد. بحث‌های مستمری به‌طور متمرکز راجع به ماهیت و ویژگی‌های دین و مؤلفه‌ها و ساختارهای زیرین آن انجام شده است. ساختارهای دینی متعددی را با عناوین باور، عمل (مراسم مذهبی و عبادات) تجربه، معارف و نتایج پیامدهای دینی و تأثیرات روزانه آن نام برده و تأکید شده که باور دینی بر یک برداشت چندبعدی از دین متمرکز است.

از بین انواع باورها، باور دینی به‌عنوان یک جهت‌گیری دینی شناخته می‌شود که از یک سو به اصول اعتقادات و اساس دین و فروع آن و از سوی دیگر به رفتار و عمل و تجربیاتی مرتبط هستند که این اصول و اعتقادات را عینیت می‌بخشد و به منصف ظهور می‌رساند و حتی باورهای دینی به‌مثابه میدان‌های انرژی الکترومغناطیسی می‌تواند فیزیولوژی سلول‌ها را تحت تأثیر قرار دهد (Lipton, 2004: 119).

در مورد باورهای دینی نظریات مختلفی وجود دارد، شایع‌ترین نظریه‌هایی که برای تفسیر باورهای دینی ارائه شده‌اند به دیدگاه‌های روان‌شناختی بازمی‌گردد؛ این دیدگاه‌ها معتقدند ما در تلاشیم تا ادراکی جامع و درهم‌تنیده از جهان هستی داشته باشیم و برحسب تئوری‌های شخصیتی یا بالینی تلاش می‌کنیم تا باورهای دینی با نیازهای عاطفی مان سازگار باشد یا حتی پشتیبانی شود (جعفری و صدری، بهار ۱۳۸۷: ۳).

اما در دوران جدید گرایش‌های متعدد و متفاوتی در این باره پدید آمده که می‌توان آن‌ها را به سه گرایش تقسیم کرد: گرایش اول عقل‌گرایی نام دارد که پذیرش باورهای دینی را منوط به داشتن شواهد کافی می‌داند. گرایش دیگر از عقلانیت عملی دین سخن می‌گوید و باور به وجود خدا را ترجیح می‌دهد. گرایش سوم که ایمان‌گروی نامیده می‌شود ایمان را فراتر از آن می‌داند که نیازمند استدلال و محاسبات عقلی باشد. به دیگر سخن، ایمان‌گروی نظریه‌ای است که بر اساس آن باورهای دینی نیازمند توجیه معرفت‌شناختی نیستند. شاید بتوان گفت که «ایمان‌گروی» در عصر جدید دربرگیرنده سه بیان مختلف از

سه اندیشمند مشهور، یعنی کی‌یرکگارد^۱، ویتگنشتاین^۲ و پلانتینگا^۳ است. نوع نگرش این اندیشمندان در مورد رابطه استدلال‌های عقلی و باورهای دینی متفاوت است اما از نظر هر سه، باورهای دینی هر چه باشند بی‌نیاز از استدلال هستند و استدلال در مواردی مضر به حال آن‌ها است (اکبری، ۱۳۹۲: ۸۷-۹۵). از جمله باورهای دینی که در دفاع مقدس به‌دوراز هرگونه استدلال و محاسبه باعث موفقیت رزمندگان گردید را می‌توان در سه مفهوم شهادت‌طلبی، ایمان به اسلام ناب و تبعیت از مقام عظمای ولایت تعریف نمود.

شهادت‌طلبی

«نگرش مبارزه و جانبازی در راه وطن در مقابل بیگانه و بیگانه‌ستیزی به‌عنوان نگرشی غالب بر جوانب فرهنگ سیاسی ایران سایه افکنده است؛ به‌ویژه آنکه این نگرش با ورود اسلام و مذهب تشیع ابعاد روحانی و الهی نیز پیدا کرد، به‌نحوی که توصیه‌های قرآن و احادیث پیامبر و مبارزه مجاهدان صدر اسلام با غیرمسلمانان و همچنین شهادت و جانبازی امامان سبب گردید که این نگرش در شیعیان که اکثریت جمعیت جامعه ایران را تشکیل می‌دهند غلظتی بیش از مسلمانان سایر مذاهب اسلامی یابد، به‌نحوی که از این منظر مفهوم مرگ به‌واسطه شهادت عبارت است از بهترین و گرامی‌ترین مرگ که انسان را به عظمت می‌رساند و این همانا رسیدن به رضای الهی و بهره‌مند از رضوان الهی است» (سعیدی و شاهرخی، ۱۳۸۶: ۵۰۴-۵۰۵).

فرهنگ ایثار و شهادت‌طلبی از ویژگی‌های ادیان الهی؛ به‌ویژه دین مقدس اسلام است و فداکاری و ازخودگذشتگی فقط در منطق ادیان الهی مفهوم پیدا می‌کند (ملا محمدعلی، ۱۳۸۴: ۱۱) که در آن نمادی متعالی از فداکاری و ایثار نمایان است و خود موجد فرهنگی در جوامع اسلامی می‌شود که از آن به فرهنگ جهادی تعبیر می‌شود.

فرهنگ جهاد، مجموعه دستاوردهای نظری و فکری است که قابلیت اکتساب داشته باشد و بر اساس موازنه الهی و از طریق همسان کردن رفتارها با ارزش‌ها و هنجارها در جامعه موجب انسجام یک جامعه ولایی شود و نیز به سبب نوع نگرش مسیر بهتری از کمال و حرکت به‌سوی قرب الهی را برای افراد مهیا سازد؛ که همین امر جامعه ولایی را از جوامع دیگر متمایز می‌سازد. به تعبیر دیگر فرهنگ جهادی ارزش‌هایی را مطرح و نهادینه می‌سازد که در آن افراد جامعه به‌منظور تحقق خواسته‌ها و اهداف الهی خود بر اساس قراردادهای الهی حاضر به جان‌فشانی و حضور در صحنه‌هایی می‌شود که شایسته است. پاسداشت این فرهنگ به‌عنوان یکی از ارزش‌های انقلاب از بدیهی‌ترین عواملی است که سبب می‌شود انقلاب همچنان باصلابت و استقامت به راه خود ادامه داده و در راه حفظ و اعتلای اسلام بکوشد

1. Kierkegaard

2. Wittgenstein

3. Plantinga

و از طرفی موجب دگرگونی‌های عظیمی در صور مادی و معنوی حکومت و جامعه گردد (اردستانی، ۱۳۷۳: ۱۳۹) و در مقابل، قصور در احیاء و گسترش این گونه ارزش‌ها عقوبتی را به همراه خواهد داشت که نمود روشن آن از میان رفتن ارزش‌های اسلامی و جایگزینی ارزش‌های غیر اسلامی در جامعه خواهد بود (سهرابی، ۱۳۸۴: ۱۵۳).

ولایت فقیه

یکی از جایگاه‌های والا در جمهوری اسلامی ایران که نقش خود را در عبور از حوادث پس از انقلاب به‌خوبی نمایان کرده ولایت فقیه در مفهوم رهبری جامعه اسلامی است. رهبری در انقلاب اسلامی در حقیقت جایگاهی کارزماتیک دارد.

رهبر کارزما صفات و ویژگی‌هایی نظیر قدرت کلام و سخنوری، کیفیت نگاه، هوش، انرژی و نیروی بیکران، اعتمادبه‌نفس، نوآوری، قدرت تهییج و غیره دارد و قدرت رهبر و مشروعیت اقتدار وی در نظر پیروان ناشی از صفات و قدرت‌های خارق‌العاده است که وی را از دیگران ممتاز می‌سازد (ایمان‌پور، ۱۳۸۷: ۱۳۸). افزون بر این، از آنجایی که مقام معظم رهبری شخصیتی برخاسته از متن جامعه هستند در پیشبرد اهداف انقلاب نقشی بی‌بدیل دارند زیرا رهبری انقلاب هر قدر از نظر فرهنگی و تاریخی اصیل‌تر و ریشه‌دارتر بوده و هرچه بیشتر به‌صورت روزمره در امور مادی با مردم در ارتباط باشد در پیشبرد حرکت انقلابی موفق‌تر و کارآمدتر خواهد بود (ملکوتیان، ۱۳۸۷: ۳۰-۳۱). در حقیقت در جمهوری اسلامی ایران ولایت فقیه رکن اصلی حکومت اسلامی بوده و عامل گذر از فتنه‌ها و اتحاد در کشور بوده‌اند و تقویت این جایگاه و در نتیجه تبعیت محض از ولایت فقیه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های قدرت نرم ج.ا. ایران خواهد بود.

ولی فقیه که نایب امام عصر (عج) در دوران غیبت محسوب می‌شود وظیفه دارد جامعه اسلامی را با توجه به مبانی اسلام ناب محمدی اداره کند و زمینه‌ساز ظهور امام زمان باشد؛ به عبارت دیگر چشم‌انداز انقلاب اسلامی تحقق جامعه عدل مهدوی است و انقلاب اسلامی و به دنبال آن، جمهوری اسلامی تنها یک مرحله گذار برای تحقق جامعه موعود به شمار می‌رود که در حکم نقطه آغاز و افتتاحیه‌ای مهم برای حرکت به سمت برپایی ظهور تلقی می‌شود (افتخاری و همکاران، پاییز ۱۳۸۹: ۷۹).

در جمهوری اسلامی ایران، رهبری عامل بیداری و جوشش توده‌ها و محور وحدت و انسجام مردم و عاملی برای تقویت قدرت کشور به شمار می‌آید. ترسیم سیاست‌های کلی نظام و اتخاذ تدابیر و موضع‌گیری‌های قاطعانه، سازش‌ناپذیری در برابر توطئه‌ها و دشمن‌شناسی از ویژگی‌های برجسته رهبری انقلاب اسلامی است که در دوران سخت مبارزه بیشترین نقش در شناساندن دشمن و تعیین مسیر و شیوه‌های مبارزه با آنان را داشته است (پوراحمدی، ۱۳۸۹: ۸۸).

به واسطه این اهمیت، یکی از اهداف جنگ نرم، تقدس‌زدایی از نظام دینی و رهبری آن بوده است. این تقدس‌زدایی صرفاً برای حمله به نظام نیست بلکه حمله به تفکر همراهی دین و سیاست نیز هست. در این راستا تلاش می‌شود ذات حکومت امری زمینی، مادی و غیردینی نشان داده شود. از دیدگاه دشمنان، ولایت فقیه مهم‌ترین سد و مانع در راه تحقق اهداف غرب است. از این‌رو تلاش می‌کنند مشروعیت نظام دینی مبتنی بر امامت و ولایت فقیه را از بین ببرند (امام‌جمعه‌زاده و مرتضوی امامی زواره، زمستان ۱۳۹۱: ۱۰۲).

اسلام ناب

اسلام دینی جامع و کامل و دربرگیرنده تمام جنبه‌های زندگی بشر، چه فردی و چه اجتماعی، است و در همه حیطه‌ها از جمله در سیاست، اقتصاد، جامعه، فرهنگ، عرفان، اخلاق، علم و غیره آموزه‌های ناب دارد. انقلاب اسلامی ایران نیز بر همین اساس در مقایسه با انقلاب‌های دیگر از یک ایدئولوژی منحصره‌فرد برخوردار است؛ به گونه‌ای که در این ایدئولوژی علاوه بر تأکید بر جنبه‌های ویژه یعنی تشکیل جمهوری اسلامی و ولایت فقیه، نقاط مثبت ایدئولوژی‌های انقلاب‌های دیگر مانند آزادی، برابری، استقلال و توسعه نیز وجود دارد. درواقع همه این عناصر بخش جدایی‌ناپذیر ایدئولوژی انقلاب اسلامی هستند. ایدئولوژی انقلاب اسلامی بیانگر ارائه طرح و راهی جدید به ملت‌های استعمارزده جهان برای کسب استقلال و رهایی و ساختن جامعه آزاد و توسعه‌یافته است (ملکوتیان، تابستان ۱۳۸۹: ۲۹۰).

در این راستا یکی از کارکردهای اصلی دین و مذهب انگیزه‌آفرینی و تقویت ایمان و باور به هدف است. علاوه بر این، دین و مذهب ضمن جهت‌دهی به بینش‌ها و رفتارها، باورهایی عمیق در وجود افراد تولید و بازتولید می‌کند. به واسطه این اثرگذاری بود که امام خمینی (ره) و نیز برخی دیگر از متفکران همسو با ایشان با احیای مفاهیم قرآنی و اسلامی و رویدادهای تاریخ انبیا و امامان، خون جدیدی در بین اعضای جامعه جاری کردند. مفاهیم و واژه‌های شیعی و اسلامی همچون تقیه، غیبت، انتظار، جهاد و شهادت مجدداً احیا شدند و در بسیج توده مردم نقش عمده‌ای ایفا نمودند. در این گفتمان، در نظریه غیبت و انتظار تحولاتی رخ داد. غیبت در مفهوم جدید با آموزه‌ای انقلابی، با نفی مشروعیت قدرت‌های دنیوی و انتظار (به معنی امید برای جامعه نمونه با ظهور منجی) مفهوم انقلابی به خود گرفت (ایمان‌پور و اکبری، ۱۳۸۷: ۱۷۳-۱۷۴) و در تشدید روحیه انقلابی نقشی بی‌بدیل ایفا نمود. این روحیه را می‌توان یکی از نمادهای قدرت ج.ا.ایران دانست که نظام سلطه در پی کم‌رنگ نمودن این برداشت از دین و مکتب تشیع است. دین اسلام و بخصوص مکتب تشیع با تأکید بر الگو گرفتن از سیره ائمه منجر به توسعه فرهنگ ایثار و از خودگذشتگی شده تا امت اسلامی با بهره‌گیری از آن به مقابله با ظلم و جور برخیزند و زمینه‌ساز ظهور امام زمان (عج) شوند. مذهب با توصیه به فرد در مورد توجه به دیگران و

از خودگذشتگی، پیوندهای مورد نیاز سرمایه اجتماعی را به وجود می آورد. در حقیقت مذهب می تواند با تحمیل این خواست به فرد که به سود چیزی یا کسی غیر از خودش عمل کند، سرمایه اجتماعی به وجود آورد و این امر در اثراتی که ایدئولوژی مذهبی در وادار کردن افراد، به توجه به منافع دیگران دارد آشکار است (ردادی، ۱۳۸۹: ۱۰۸).

از طرف دیگر همان طور که افتخاری در مقدمه کتاب «قدرت نرم؛ عدم خشونت» می آورد با بررسی پاره ای از گفتمان های امنیتی- از قبیل گفتمان ایجابی اسلام- می توان با سازوکارهای بدیلی، دستیابی به قدرت نرم را با هزینه های به مراتب کمتری تحصیل نمود. عنصر «اعتقاد» (ادیان) از جمله عناصری است که در این حوزه نقش برجسته ای دارد. نقش مستقیم «اعتقاد» در حوزه نیروی انسانی برجسته است به گونه ای که می تواند کیفیت و توانمندی نیروی انسانی را به شدت افزایش داده و از این طریق شاخص کمیت را کلاً بی معنا سازد. از سوی دیگر عنصر «اعتقاد» (ایمان) می تواند به شکل غیرمستقیم در بهبود تلاش های مادی (از طریق توکل یا تولید عنصر التزام و جدیت) مؤثر واقع شود (شارپ، ۱۳۸۹: ۲۲).

چارچوب نظری

چارچوب نظری اهداف جنگ نرم غرب برگرفته از فرمایشات مقام معظم رهبری در خصوص هدف جنگ نرم غرب (ایجاد تردید در دل ها و ذهن ها، انهدام سنگرها معنوی، تبدیل نقاط قوت به نقاط ضعف و تبدیل فرصت ها به تهدیدات) است. در خصوص باورهای دینی نیز از بین سه گرایش موجود (۱- عقل گرایی؛ ۲- عقلانیت عملی و ۳- ایمان گرایی)، با توجه به ویژگی های دفاع مقدس، گرایش ایمان گرایی مبنای بررسی قرار گرفته که در آن ایمان فراتر از آن است که نیازمند استدلال و محاسبات عقلی باشد و بر اساس آن باورهای دینی نیازمند توجیه معرفت شناختی نیستند، اما از آنجایی که باورها یا عقیده ها اندیشه هایی هستند که فرد به درستی و حقانیت آن ها اعتقاد دارد (پارسا، ۱۳۸۳: ۳۱۲) و در نیروهای مسلح این اعتقاد حول سه محور اسلام ناب، تبعیت محض از فرماندهی معظم کل قوا و روحیه ایثار و شهادت طلبی قرار دارد این سه مؤلفه چارچوب مبانی باورهای دینی را تشکیل می دهند.

داده ها و تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این تحقیق را استادان تمام وقت دانشگاه های آجا شامل دانشگاه افسری امام علی (ع)، دانشگاه هوایی شهید ستاری، دانشگاه دریایی امام خمینی (ره) و دانشکده فارابی به تعداد ۲۰۰ نفر تشکیل می دهند که حجم نمونه در این تحقیق با استفاده از فرمول کوکران به شرح زیر محاسبه شده است.

$$n = \frac{N \left(Z_{\frac{\alpha}{2}} \right)^2 \cdot \delta^2}{d^2 (N-1) + \left(Z_{\frac{\alpha}{2}} \right)^2 \cdot \delta^2} = \frac{200 \times (1.96)^2 \times 4.8}{0.4^2 (200-1) + (1.96)^2 \times 4.8} = \frac{3686.4}{6.2} = 593.3$$

تعداد افراد جامعه نمونه [نفر ۷۷ = n].

تعداد افراد جامعه آماری [نفر ۲۰۰ = N]

واریانس متغیر وابسته (تبدیل فرصت به تهدید) [2d=۴/۸]

دقت احتمال [d=۰/۴۱]

با ضریب اطمینان ۹۵٪ و با مراجعه به جدول Z مقدار ۲/Za برابر ۱/۹۶ محاسبه گردیده است.

اعتبار و روایی سؤالات پرسشنامه

روایی پرسش نامه با استفاده از روایی سازه که بر مبنای آن از روش تحلیل عاملی به منظور تعیین میزان

پوشش دادن به واریانس متغیرهای پژوهش استفاده می شود به شرح زیر محاسبه شد:

نوع تغییر	نام متغیر	مؤلفه های هر متغیر	گویه تشکیل دهنده	آلفا متغیر کلی (روایی)	اعتبار (سازه)
متغیر مستقل	باورهای دینی نیروهای مسلح	اعتقاد به اسلام ناب	الگو گرفتن از قرآن	α=80/0	KMO=759/0 Sig=00/0
			رعایت الزامات حکومت اسلامی		
			تبعیت از سیره ائمه		
			رعایت الزامات دین اسلام در همه امور زندگی		
متغیر مستقل	باورهای دینی نیروهای مسلح	روحیه شهادت طلبی	حاکمیت فرهنگ عاشورایی	α=84/0	KMO=767/0 Sig=00/0
			مردم زمینه سازان ظهور امام زمان		
			نهادینه شدن ارزش های ایثار		
			احساس مسئولیت دینی در قبال کشور		
متغیر مستقل	باورهای دینی نیروهای مسلح	تبعیت از ولایت فقیه	تبعیت محض از ولایت فقیه	α=93/0	KMO=826/0 Sig=00/0
			ولایت فقیه عامل اتحاد در کشور		
			ولایت فقیه رکن اصلی حکومت		
			ولایت فقیه عامل گذر از فتنه ها		

نوع تغییر	نام متغیر	مؤلفه‌های هر متغیر	گویه تشکیل دهنده	آلفا متغیر کلی (روایی)	اعتبار (سازه)
متغیر وابسته	مقلبه با جنگ نرم	مقابل به ایجاد تردید	شکست دشمن در ایجاد اختلاف بین مردم	$\alpha = 72/0$	KMO=717/0 Sig=00/0
			تلقی خوش بینانه نسبت به نظام		
			طرد شده عوامل دشمن		
			موفق دانستن مسئولین در اداره کشور		
		مقابل به انهدام سنگرهای معنوی	اتحاد دینی بین مردم	$\alpha = 82/0$	KMO=707/0 Sig=00/0
			جایگاه بالای روحانیت بین مردم		
			کارآمد دانستن دین در اداره جامعه		
			پذیرش ارزش‌های اسلامی در جامعه		
		مقابل به تبدیل قوت به ضعف	اتحاد بین اقشار مختلف	$\alpha = 81/0$	KMO=795/0 Sig=00/0
			پذیرش سند چشم‌انداز به عنوان عامل پیشرفت		
			کارآمدی طرح‌های ملی برای پیشرفت کشور		
			همراهی قشر جوان با نظام		
		مقابل به فرصت به تهدید	پیشرفت‌های علمی عامل تحریم غرب	$\alpha = 57/0$	KMO=511/0 Sig=00/0
			مشکلات خارجی عامل نارسایی‌های کشور		
			نیاز کشور به توسعه در همه شرایط		
			مرتبط بودن مسائل جهان اسلام با مسائل ج.ا.ایران		

بر اساس تحلیل عاملی صورت گرفته مقدار KMO که در همه مفاهیم بالاتر از ۰/۵ و معنی دار است (Sig = 00/0) نشان می‌دهد که گویه‌های مذکور در یک فضای مفهومی قرار دارند. به بیان دیگر گویه‌های ارائه شده، همسانی داشته و می‌توانند مفهوم مورد نظر را بسنجند.

تجزیه و تحلیل

مشخصات پاسخ‌دهندگان

جدول ۲- مدرک تحصیلی پاسخ‌دهندگان

		فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد مجموع
معتبر	کارشناسی	۱۰	۱۳	۱۴/۱	۱۴/۱
	کارشناسی ارشد	۴۸	۶۲/۳	۶۷/۶	۸۱/۷
	دکتری	۱۱	۱۴/۳	۱۵/۵	۹۷/۲
	حوزوی	۲	۲/۶	۲/۸	۱۰۰
	جمع	۷۱	۹۲/۲	۱۰۰	
نلمعتبر		۶	۷/۸		
مجموع		۷۷	۱۰۰		

- مدرک تحصیلی

از بین پاسخ‌دهندگان ۱۳ درصد جزء خبرگان با مدرک کارشناسی هستند، ۶۲/۳ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۴/۳ درصد مدرک دکتری دارند. ۲/۶ درصد نیز تحصیلات حوزوی دارند؛ به عبارتی ۷۶/۶ درصد از پاسخ‌دهندگان دانش‌آموخته تحصیلات تکمیلی هستند که این ویژگی زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان بر بار علمی تحقیق می‌افزاید.

جدول ۳- سابقه تدریس پاسخ‌دهندگان

		فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد مجموع
معتبر	زیر ۷ سال	۲۱	۲۷/۳	۳۲/۸	۳۲/۸
	۸-۱۵ سال	۲۷	۳۵/۱	۴۲/۲	۷۵
	۱۶-۲۳ سال	۱۴	۱۸/۲	۲۱/۹	۹۶/۹
	بالای ۲۴ سال	۲	۲/۶	۳/۱	۱۰۰
	جمع	۶۴	۸۳/۱	۱۰۰	
نلمعتبر		۱۳	۱۶/۹		
مجموع		۷۷	۱۰۰		

- سابقه تدریس

۲۷/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان زیر ۷ سال، ۳۵/۱ درصد بین ۸ تا ۱۵ سال، ۱۸/۲ درصد بین ۱۶ تا ۲۳ و ۲/۶ درصد بالای ۲۴ سال سابقه تدریس در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دارند؛

به عبارت دیگر حدود ۶۷/۲ درصد از پاسخ‌دهندگان بیش از حدود یک دهه سابقه تدریس دارند. تحلیل داده‌ها

با توجه به تعریف فرضیه صفر H_0 (بین متغیر وابسته و متغیر مستقل رابطه وجود ندارد) و فرضیه H_1 (بین متغیر وابسته و متغیر مستقل رابطه وجود دارد) و از تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون اسپیرمن نتایج زیر حاصل شد:

اعتقاد به اسلام ناب و مقابله با اهداف جنگ نرم

الف) سطح معناداری نشان می‌دهد که به احتمال بیش از ۹۹ درصد رابطه بین اعتقاد به اسلام ناب و مقابله با اهداف جنگ نرم معنادار است به بیان دیگر فرضی H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

ب) شدت رابطه (۰/۷) نشان می‌دهد که رابطه قوی بین اعتقاد به اسلام ناب و مقابله با اهداف جنگ نرم وجود دارد.

ج) از آنجایی که جهت رابطه مثبت است با تقویت اعتقاد به اسلام ناب، مقابله با اهداف جنگ نرم تسهیل خواهد شد.

جدول ۳- رابطه اعتقاد به اسلام ناب و مقابله با اهداف جنگ نرم

اعتقاد به اسلام ناب	مقابله با اهداف جنگ نرم			
.747(**)	1.000	Correlation Coefficient	مقابله با اهداف جنگ نرم	Spearman's rho
.000	.	Sig. (2-tailed)		
64	68	N		
1.000	.747(**)	Correlation Coefficient	اعتقاد به اسلام ناب	
.	.000	Sig. (2-tailed)		
70	64	N		

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

تبعیت از ولایت فقیه و مقابله با اهداف جنگ نرم

الف) سطح معناداری نشان می‌دهد که به احتمال بیش از ۹۹ درصد رابطه بین تبعیت از ولایت فقیه و مقابله با اهداف جنگ نرم معنادار است به بیان دیگر فرضی H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

ب) شدت رابطه (۰/۸) نشان می‌دهد که رابطه بسیار قوی بین تبعیت از ولایت فقیه و مقابله با اهداف جنگ نرم وجود دارد.

ج) از آنجایی که جهت رابطه مثبت است با ارتقاء تبعیت از ولایت فقیه، مقابله با اهداف جنگ نرم ساده‌تر خواهد شد.

جدول ۴- رابطه تبعیت از ولایت فقیه و مقابله با اهداف جنگ نرم

تبعیت از ولایت فقیه	مقابله با جنگ نرم			
Spearman's rho	مقابله با اهداف جنگ نرم	Correlation Coefficient	1.000	.815(**)
		Sig. (2-tailed)	.	.000
		N	68	67
	تبعیت از ولایت فقیه	Correlation Coefficient	.815(**)	1.000
		Sig. (2-tailed)	.000	.
		N	67	74

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

روحیه شهادت طلبی و مقابله با اهداف جنگ نرم

الف) سطح معناداری نشان می‌دهد که به احتمال بیش از ۹۹ درصد رابطه بین روحیه شهادت طلبی و مقابله با اهداف جنگ نرم معنادار است به بیان دیگر فرضی H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود.

ب) شدت رابطه (۰/۸) نشان می‌دهد که رابطه بسیار قوی بین روحیه شهادت طلبی و مقابله با اهداف جنگ نرم وجود دارد.

ج) از آنجایی که جهت رابطه مثبت است با افزایش روحیه شهادت طلبی، مقابله با اهداف جنگ نرم ساده‌تر خواهد شد.

جدول ۵- رابطه روحیه شهادت طلبی و مقابله با اهداف جنگ نرم غرب

روحیه شهادت طلبی	مقابله با جنگ نرم			
Spearman's rho	مقابله با اهداف جنگ نرم	Correlation Coefficient	1.000	.818(**)
		Sig. (2-tailed)	.	.000
		N	68	67
	روحیه شهادت طلبی	Correlation Coefficient	.818(**)	1.000
		Sig. (2-tailed)	.000	.
		N	67	74

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتیجه‌گیری

وقوع انقلاب اسلامی در غرب آسیا، برخلاف رویکردهای راهبردی غرب، مبتنی بر باورهای مذهبی و فرهنگی چنان برای قدرت‌های نوظهور جهانی گران بود که ابزارهای مختلف موجد تهدید سخت را برای از پا درآوردن نظام اسلامی در جمهوری اسلامی ایران آزمودند اما نامناسب بودن این روش‌ها با فقدان دستیابی به نتیجه مدنظر نمایان شد. تضعیف قدرت و درنهایت ایجاد ناامنی فکری برای کاهش مقاومت در برابر حمله غرب و کاهش هزینه‌های دستیابی به منافع، کشورهای غربی را به فعالیت در فضای فکری سوق داد که بعدها جنگ نرم نام گرفت.

جنگ نرم با هدف قرار دادن فرهنگ و ایدئولوژی، تمرکز خود را بر انحراف فکری جامعه قرار داده و ایجاد انفعال فکری و در نتیجه انفعال فیزیکی را پیگیری می‌کند تا زمینه حمایت مردمی، به‌عنوان پشتوانه اصلی نظام سیاسی مبتنی بر مردم‌سالاری را تضعیف نموده و زمینه اجرایی نمودن سیاست‌های خود را فراهم نمایند.

اما راهکار مقابله چیست و از چه ظرفیت‌هایی در جمهوری اسلامی ایران می‌توان برای مقابله با جنگ نرم بهره گرفت؟ آیا نیروهای مسلح در ج.ا.ایران به‌عنوان بخش بزرگی از جامعه اسلامی که شاخص‌های مهمی از نظر اعتقادی دارند و ایمان و اراده‌شان قدرت تجهیزاتی رژیم بعث با حمایت بی‌چون‌وچرای استعمارگران قرن را یکسره در هم کوبید و در تاریخ افتخار آفرید می‌تواند به‌عنوان عاملی ارزشی در این نبرد خودنمایی کند؟

در پاسخ به این سؤال می‌توان بر ظرفیت این باورها در دفاع مقدس نظری افکند؛ حضور در صحنه‌های نبرد حتی در شرایط دشوار و با کمبود شدید امکانات که به‌واسطه احساس تکلیف الهی صورت می‌گرفت، داشتن صبر و شکیبایی در تحمل شداید با تقویت حس مسئولیت‌پذیری و وظیفه‌شناسی، تلاش در تقویت تعهد دینی و اعتماد به نفس و ممکن نمودن همه ناممکن‌ها از آثار تلاش رزمندگان بود که ناشی از اعتقاد به مبانی اسلام ناب، تبعیت محض از ولایت فقیه و داشتن روحیه شهادت‌طلبی بود. این تحقیق با بهره‌گیری از نظرات نخبگانی که افزون بر اینکه از سوی مقام معظم رهبری فرماندهان جنگ نرم نام‌گذاری شده‌اند، در فضای فکری و اعتقادی نیروهای مسلح فعالیت می‌کنند و با تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه به این نتیجه دست‌یافت که رابطه‌ای قوی و مثبت بین باورهای دینی نیروهای مسلح همچون اعتقاد به مبانی اسلام ناب، تبعیت محض از ولایت فقیه و داشتن روحیه شهادت‌طلبی و مقابله با اهداف جنگ نرم وجود دارد؛ از این رو پیشنهادهای زیر می‌تواند گامی در این مسیر باشد:

۱. معرفی محدودیت‌های سخت‌افزاری رزمندگان در دفاع مقدس و نقش باورها و اعتقادات در رفع آن

محدودیت‌ها

۲. شناسایی علل گرایش جوانان به تفکرات عاشورایی و تبدیل آن به الگویی برای ایجاد انگیزش در مقابله با تهاجمات نرم و سخت
۳. تأکید بیشتر بر تقویت باورهای دینی در مراکز آموزشی و دانشگاهی نیروهای مسلح با بهره‌گیری از استادان به نام در حوزه تربیت اعتقادی
۴. بازتولید مناسب باورهای دینی در بین جوانان نیروهای مسلح با استمرار ارتباط با مراکز آموزشی نیروهای مسلح

منابع

- آزادی‌خواه، علیرضا (پاییز ۱۳۸۸)، «جنگ نرم با تأکید بر نقش رسانه‌ها»، فصلنامه عملیات روانی، سال ۶، شماره ۲۳، صص ۱۲۵-۱۳۴.
- آقاجانی، احمد و عسگری، محمود (تیر ۱۳۹۰)، «جنگ نرم و فلج‌سازی راهبردی»، ماهنامه اطلاعات راهبردی، سال ۹، شماره ۹۸، صص ۹-۱۹.
- احمدزاده کرمانی، روح‌الله (تابستان ۱۳۸۸)، «درآمدی بر ماهیت‌شناسی جنگ نرم پس از انقلاب اسلامی»، فصلنامه مطالعات بسیج، سال ۱۲، شماره ۴۳، صص ۲۴-۴۷.
- اکبری، عباس (۱۳۸۵)، پدافند غیرعامل: آشنایی با اقدامات کشورها، تهران: معاونت پدافند غیرعامل قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا (ص).
- امام‌جمعه‌زاده، سید جواد و مرتضوی امامی زواره، سید علی (زمستان ۱۳۹۱)، «تحلیل تطبیقی مفاهیم فتنه و جنگ نرم»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، سال اول، شماره ۳، صص ۹۹-۱۱۴.
- ابراهیمی خوسفی، منصور و بای، نادعلی و صدوقی، مرادعلی (۱۳۸۶)، جنگ نرم ۴؛ عملیات روانی و فریب استراتژیک، تهران: موسسه ابرار معاصر.
- اردستانی، حسین (۱۳۷۳)، «برخی ارزش‌ها و ثمرات جنگ تحمیلی»، مجموعه مقالات جنگ تحمیلی صص ۱۱۷-۱۴۱، تهران: انتشارات دافوس سپاه.
- افتخاری اصغر (۱۳۸۵)، «تهدید اجتماعی شده، رویکردی تازه در تهدید شناسی»، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره بیست و هفتم، صص ۷۹-۱۰۳، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- افتخاری، اصغر و نوروزی، محمد و ذوالفقارزاده، محمدمهدی (پاییز ۱۳۸۹)، «نظریه امانت امام خمینی و چشم‌انداز انقلاب اسلامی در پرتو اندیشه مهدویت»، فصلنامه مشرق موعود، سال چهارم، شماره ۱۵.
- ایمان‌پور، عباس (۱۳۸۷)، انقلاب اسلامی ایران چالشی بر نظریه‌های انقلاب، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- بشیر، حسن (تابستان ۱۳۹۴)، «جنگ نرم رسانه‌ای و رویکردهای دیپلماسی، جریان تقابلی و ضد جریان؛ مطالعه بیداری اسلامی معاصر»، فصلنامه رادیو تلویزیون، سال یازدهم، شماره ۲۷، صص ۳۳-۵۶.
- پوراحمدی، حسین (۱۳۸۹)، قدرت نرم و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. قم: مؤسسه بوستان کتاب.
- قحطی، سید مجتبی (۱۳۷۶)، امنیت ملی؛ دکترین و سیاست‌های دفاعی و امنیتی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- تی.جی.لنن، الکساندر (۱۳۸۸)، کاربرد قدرت نرم، ترجمه سید محسن روحانی. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- جلال‌پور، شهره و پای فرد، کیانوش و فلاح، محمد (بهار و تابستان ۱۳۹۵)، «واکاوی سازوکارها و اهداف جنگ نرم»، دوفصلنامه قدرت نرم، سال ۶، شماره چهاردهم، صص ۱۲۹-۱۵۱.
- جمعی از نویسندگان (۱۳۸۷)، «بصیرت پاسداری»، تهران: اداره سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه.

- جعفری ولدانی، اصغر (۱۳۸۸)، **چالش‌ها و منازعات در خاورمیانه** (چاپ اول). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- جعفری، علیرضا و صدری، جمشید (بهار ۱۳۸۷)، «**ساخت آزمون باور دینی و هنجاریابی آن برای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر**»، فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی.
- حسنی، جهانبخش (۱۳۸۷)، **پدافند غیرعامل و تهاجمات هوایی**، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- حسینی، حسین (تابستان ۱۳۸۹)، «**جنگ نرم: از تهدید تا پاسخ**»، فصلنامه عملیات روانی، سال ۷، شماره ۲۶، صص ۳۳-۶۲.
- ردادی، محسن (۱۳۸۹)، **منابع قدرت نرم؛ سرمایه اجتماعی در اسلام**، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- رشیدپور، علی و اسماعیلی، رضا و گلناری عباسی، محمد (پاییز و زمستان ۱۳۹۴)، «**تحلیل جنگ نرم اعتقادی بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم**»، دوفصلنامه دانش سیاسی، سال یازدهم، شماره ۲، صص ۷۵-۹۴.
- سواری، کریم (بهار و تابستان ۱۳۹۶)، «**آسیب‌های روانی جنگ نرم و تعیین برخی از منابع مقابله با آن**»، دوفصلنامه قدرت نرم، سال هفتم، شماره شانزدهم، صص ۸-۱۸.
- سراج، رضا و اخوان، محمدجواد (بهار ۱۳۹۲)، «**بررسی اهداف، رهیافت‌ها و عرصه‌های کارکردی جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران**»، فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، شماره هجدهم، صص ۵-۳۴.
- سهرابی، محمد (۱۳۸۴)، **استراتژی دفاعی در اندیشه امام خمینی (س)**، تهران: موسسه چاپ و نشر عروج.
- سعیدی، محمود و شاهرخ، مریم (۱۳۸۶)، «**چگونگی ترویج فرهنگ شهادت و ارزش‌های شهیدان**»، مجموعه مقالات همایش آسیب‌شناسی فرهنگ ایثار و شهادت، بابلسر: دانشگاه مازندران.
- سلیمانی پورلک، فاطمه (۱۳۸۶)، **ایران و امریکا؛ در بستر تعاملات نرم‌افزاری قدرت و امنیت**، تهران: مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- شیروانی، میثم (۱۳۸۹)، **قدرت نرم؛ پیامدهای سیاسی و امنیتی جنگ ۳۳ روزه**، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- شارپ، جین (۱۳۸۹)، **قدرت نرم؛ عدم خشونت، ترجمه سید رضا مرزانی**. تهران: دانشگاه تهران.
- شمولی، همت‌الله و رشید حفظ آباد، موسی و یعقوبی، حسین (زمستان ۱۳۹۴)، «**بصیرت‌گرایی و بصیرت‌افزایی؛ راهبردی اساسی در مقابله با جنگ نرم**»، فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی، سال ۱۲، شماره ۳۵، صص ۱۴۷-۱۹۷.
- ظریف‌منش، حسین و تولایی، محمد و مقیسه، رضا (زمستان ۱۳۹۲)، «**طراحی ساختار راهبردهای مقابله با جنگ نرم در ج.ا.ایران**»، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال یازدهم، شماره ۴۴، صص ۴۳-۷۵.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۶)، **جنگ نرم ۳؛ نبرد در عصر اطلاعات**، تهران: موسسه ابرار معاصر.
- غلامرضایی، علی اصغر (تابستان ۱۳۹۴)، «**ویژگی هدفمند جنگ نرم؛ تهاجم بر ساختار فرهنگی**»، فصلنامه رادیو تلویزیون، سال یازدهم، شماره ۲۷، صص ۸۵-۱۰۰.

- فتحعلی‌زاده، مجتبی (پاییز ۱۳۹۰)، «نقش ولایت فقیه در مواجهه با جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه عملیات روانی، سال ۸، شماره ۳۰، صص ۳۷-۶۰.
- فردرو، محسن؛ رضایی، علی‌اکبر و مصطفوی، سید محمدرضا (۱۳۸۸)، ارزش‌های دینی حاکم بر دفاع غیرعامل (چاپ اول). تهران: عابد.
- گروه مطالعاتی دانشکده امنیت ملی (۱۳۸۸)، تهدید نرم و راهبردهای مقابله، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- لطیفی‌مهر، مرگن و میراسماعیلی، بی‌بی‌السادات و حسینی دانا، حمیدرضا (پاییز ۱۳۹۳)، «نقش و جایگاه شبکه‌های اجتماعی در جنگ نرم علیه ج.ا.ایران»، مطالعات رسانه‌ای، سال نهم، شماره ۲۶، صص ۲۹-۴۰.
- متقی، ابراهیم (بهار ۱۳۸۹)، «جنگ نرم، انقلاب‌های رنگی و دیپلماسی»، راهبرد دفاعی، سال هشتم، شماره ۲۸، صص ۱۱۷-۱۴۶.
- ماه‌پیشانیان، مهسا (بهار ۱۳۹۰)، «بسترهای فرهنگی و اجتماعی در جنگ نرم»، فصلنامه مطالعات بسیج، سال چهاردهم، شماره ۵۰، تهران: پژوهشکده تحقیقات و مطالعات بسیج.
- ماه‌پیشانیان، مهسا (بهار ۱۳۹۰)، «بسترهای فرهنگی و اجتماعی در جنگ نرم»، فصلنامه مطالعات بسیج، سال ۱۴، شماره ۵۰، صص ۱۱۳-۱۳۷.
- مرادی، حجت‌الله (پاییز ۱۳۸۸)، «کارکرد فنون تبلیغات در جنگ نرم»، فصلنامه عملیات روانی، سال ۶، شماره ۲۳، صص ۷۵-۹۶.
- مرادیان، محسن (۱۳۸۵)، ابعاد و مظاهر تهدیدات، تهران: مرکز آموزش شهید سپهبد صیاد شیرازی.
- ملکوتیان، مصطفی (۱۳۸۷)، بازخوانی علل وقوع انقلاب اسلامی در سپهر نظریه‌پردازی‌ها، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ملکوتیان، مصطفی (تابستان ۱۳۸۹)، «ایدئولوژی و رهبری و تأثیر آن بر پیروزی سریع، ثبات پایدار و بازتاب جهانی انقلاب اسلامی ایران»، فصلنامه سیاست، شماره ۲، تهران: دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
- ملاحمدعلی، امیر (۱۳۸۴)، مبانی فقهی عملیات استشهادی (از دیدگاه شیعه و اهل سنت)، تهران: زمزم هدایت.
- نائینی، علی محمد (بهار ۱۳۸۹)، «درآمدی بر ماهیت‌شناسی جنگ نرم»، راهبرد دفاعی، سال ۸، شماره ۲۸، صص ۱-۳۲.
- Mayer, A & Salvy, L: "Truth", Routledge Encyclopedia of philosophy, vol, 9, 2000.
- Lipton, Bruce. (2004). Biology of belief, unleashing the power of consciousness, matter & miracles, USA: hay house.